

FinELib-aineistojen kustannustenjakomalli ja sen uudistamistarve

Erikoiskirjastojen neuvoston kokous 21.11.2006

Pirjo Sutela

VTT

FinElib-aineistojen hinnoittelu

1) Palvelun tarjoaja määrittelee organisaatiokohtaiset hinnat

- Perustuvat yleensä joihinkin seuraavista:
 - painettujen lehtien tilauskantaan
 - käyttäjämääriin
 - perushintaan + yhtäaikaisten käyttäjien hintaan
 - organisaatioiden jako eri hintakategorioihin

2) Konsortio jakaa kustannukset itse

- Sovittu malli, jonka avulla lasketaan organisaatiokohtainen hinta palvelun tuottajan antamasta konsortion kokonaishinnasta

FinELibin kustannustenjakomalli

- Kehitetty vuonna 2002, käytössä vuoden 2003 alusta
- Kehitystyössä mukana kaikkien sektorien edustajat (lukuunottamatta yleisiä kirjastoja)

Kustannustenjaon periaatteet

Tasapuolisuus

Uuden kustannustenjakomallin avulla pyritään jakamaan kustannukset konsortion sisällä mahdollisimman oikeudenmukaisesti. Tällöin kunkin jäsenen osuus kustannuksista määräytyy tiettyjen tarkkaan valittujen, faktoihin perustuvien ja läpinäkyvien kriteerien mukaan.

Perustuu faktoihin

Mallin on perustuttava faktoihin, jotka on helppo tarkistaa. FinELib kokoaa kustannustenjaossa käytettävät tiedot web-sivustolleen ja ylläpitää niitä.

Kustannustenjaon periaatteet , jatkuu

Yksinkertaisuus ja läpinäkyvyys

Mallin on oltava mahdollisimman yksinkertainen, ymmärrettävä ja helposti kuvattavissa oleva. Kustannustenjakoon liittyvät laskelmat on voitava tuottaa kohtuullisella työpanoksella.

Aineistot kunkin organisaation tarpeen mukaan

Nykyisissä aineistokonsortiossa on mukana organisaatioita, jotka ovat ottaneet aineiston käyttöön kokeilumielessä tai sopivamman aineiston puutteessa. Joissakin tilanteissa hyvin alhainen hinta on johtanut konsortioon liittymiseen. Kustannustenjakomallia uudistettaessa hyväksytään se, että osa organisaatioista tulee jättäytymään joidenkin aineistokonsortioiden ulkopuolelle maksuosuuksien muutoksesta johtuen.

FinElibin kustannustejakomallin laskukaava

Laskukaava on muotoa:

$$\begin{aligned} &0,1 * \text{organisaation opiskelijamäärä} / \Sigma \text{ opiskelijamäärä} + 0,3 * \\ &\text{organisaation opettaja- ja tutkijamäärä} / \Sigma \text{ opettaja- ja tutkijamäärä} + 0,6 \\ &* \text{organisaatiossa tulostettujen artikkeleiden määrä} / \Sigma \text{ tulostetut artikkelit)} \\ &* \text{koko konsortion kokonaiskustannukset} \\ &= \text{organisaation maksuosuus} \end{aligned}$$

Kaavassa jakajana (Σ -merkillä varustetut luvut) on käytetty koko konsortion käyttäjä- ja käyttömääriä. Organisaatioiden saamat painotetut arvot on kerrottu koko konsortion kokonaiskustannuksilla.

Tutkimuslaitosten osalta sovelletaan käyttäjämääränä tutkijoiden / asiantuntijoiden FTE-lukua, jonka painoarvona on 0,4. Tutkimuslaitosten käyttäjämäärät ovat molempien muuttujien (=opiskelijat, tutkijat ja opettajat) osalta samat.

Mallin sovellustapa

Esimerkkejä

1) yliopisto

$$\begin{array}{r} \text{FTE:opiskelijat} \\ 0,1 * \underline{3\,910} \\ 64\,482 \end{array} + \begin{array}{r} \text{FTE:tutkijat} \\ 0,3 * \underline{987} \\ 19\,852 \end{array} + \begin{array}{r} 0,6 * 2\,026 \\ 89\,696 \end{array} * 2\,120\,000 = 38\,504$$

2) tutkimuslaitos

$$\begin{array}{r} \text{FTE:tutkijat} \\ 0,1 * \underline{1\,594} \\ 64\,482 \end{array} + \begin{array}{r} \text{FTE:tutkijat} \\ 0,3 * \underline{1\,594} \\ 19\,852 \end{array} + \begin{array}{r} 0,6 * 2\,419 \\ 89\,696 \end{array} * 2\,120\,000 = 47\,659$$

Kustannustenjakomallin tarkistus

- Tutkimuslaitossektorin näkemys nykymallista:
Kustannustenjakomallin sovellus tuottaa tutkimuslaitoksille suhteessa enemmän kustannuksia kuin muille sektoreille
- FinElibin toimintasuunnitelmassa vuodelle 2006 kustannustenjakomallin tarkistus
- Kustannustenjakomallia on tutkittu viime keväästä lähtien ja esillä on ollut useita vaihtoehtoja, joissa on kokeiltu muuttujien erilaisia variaatioita
- Kustannustenjakomallia on käsitelty konsortiorryhmässä useassa eri kokouksessa. Myös ohjausryhmä on ottanut kantaa.

Kustannustenjakomallin tarkistuksen tilanne

- Konsortior ryhmässä päädytty siihen, että kokonaismalli rauhoitetaan toistaiseksi, ainoastaan siinä oleva virhe yritetään korjata.
- *Ehdotus korjaustavaksi:* Tutkimuslaitosten kokonaisFTE jaetaan kahteen osaan suhteessa 40/60 (opiskelijasarakkeeseen 40 ja tutkijasarakkeeseen 60)
 - Silloin rakenne on samaa muotoa kuin yliopistoilla, eli kaksi FTE-lukua yhdessä muodostavat kokonaisFTE:n
- Ehdotuksen käsittely:
 - Erikoiskirjastojen neuvosto 21.11.06
 - FinElibin konsortior ryhmä 4.12.06